

BESLUIT OP AANMELDINGSNOTITIE M.E.R.-BEOORDELING

Voornemen

Er is een aanmeldingsnotitie milieueffectrapportage (m.e.r.) beoordelingsplicht opgesteld door de gemeente Weert. Dit in verband met het voornemen het ontwerp bestemmingsplan "Laarveld 2020" in procedure te nemen voor het oprichten van maximaal 152 woningen in Laarveld fase 3.

De aanmeldingsnotitie m.e.r.-beoordeling (vormvrij) heeft betrekking op:

- naam en adres: gemeente Weert, Postbus 950, 6000 AZ Weert
- adres/locatie inrichting: het plangebied wordt begrensd door de Schonkenstraat, Schonkenweg, Laarderweg en de Ringbaan-Noord. Aan de zuidwest zijde wordt het plangebied begrensd door een denkbeeldige lijn tussen de Schonkenweg en de Ringbaan-Noord.
- kadastrale aanduiding inrichting: Sectie W, nrs. 10, 87, 88, 89, 91, 92, 97, 102, 103, 407, 408 en 446.
- soort bedrijf/activiteiten: woningbouw
- gemeentelijk zaaknummer: DJ-969427

Besluit

Uit de inhoudelijke beoordeling van de aanmeldingsnotitie blijkt dat er voor de voorgenomen activiteiten geen belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu te verwachten zijn.

Gelet op artikel 7.17, lid 1 van de Wet milieubeheer (Wm) besluiten wij daarom dat het opstellen van een milieueffectrapport (MER) niet noodzakelijk is bij de voorbereiding van het ontwerpbestemmingsplan 'Laarveld 2020'.

Bezwaar

Dit besluit is een beslissing betreffende de procedure tot het voorbereiden van een bestemmingsplan. Op grond van artikel 6:3 van de Algemene wet bestuursrecht is dit besluit niet vatbaar voor bezwaar of beroep.

Dit is anders wanneer u, los van het voor te bereiden besluit, rechtstreeks in zijn belang wordt getroffen. Alleen in dat geval kan bezwaar worden gemaakt bij het college van Burgemeester en Wethouders van Weert. Wel kan een ieder gebruik maken van het rechtsmiddel dat geboden wordt in het kader van de procedure van het ontwerp bestemmingsplan.

Weert, 17 maart 2020

Burgemeester en Wethouders van de gemeente Weert,

bcc.

M.J.M. Meertens
gemeentesecretaris

G.J.W. Gabriëls
loco-burgemeester

Aanmeldingsnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling Laarveld fase 3, Weert.

1. Inleiding

De gemeente Weert is voornemens om Laarveld fase 3 te ontwikkelen tot een aantrekkelijk woongebied met 152 woningen. De locatie maakt deel uit van de integrale ontwikkeling 'Laarveld', waarvan fase 1 en 2 reeds planologisch geregeld zijn (totaal 342 woningen en 31 verpleegplaatsen gereed en 66 woningen planologisch geregeld en grotendeels in aanbouw) en fase 3 en 4 nog ontwikkeld dienen te worden (totaal 460 woningen). Voor Laarveld fase 1, 2, 3 en 4 wordt door de gemeente de geldende bestemmingsplannen herzien tot één nieuw bestemmingsplan. In fase 1 en 2 geldt reeds een woonbestemming op basis van het geldende bestemmingsplan. Hierin wordt een aantal kleine correcties doorgevoerd. In fase 3 en 4 geldt een bestemming 'Wonen - Uit te werken'. Voorliggende m.e.r.-beoordeling richt zich op de ontwikkeling van fase 3, waarin 152 woningen zijn voorzien.

Figuur: ligging en begrenzing plangebied Laarveld fase 3.

Conform de eisen van de Wet milieubeheer en het Besluit milieueffectrapportage dient in het kader van de r.o.-procedure een zogenaamde 'vormvrije m.e.r.-beoordeling' te worden doorlopen waarin het bevoegde gezag (het college van B&W van de gemeente Weert) moet besluiten of er sprake is van belangrijke nadelige milieugevolgen die het doorlopen van een m.e.r.-procedure noodzakelijk maakt.

De voorliggende aanmeldingsnotitie motiveert of er bij de voorgenomen ontwikkeling sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu en geeft het bevoegde gezag daarmee de milieu-informatie voor het m.e.r.-beoordelingsbesluit. Voor de aanmeldingsnotitie zijn de gebieds- en milieuonderzoeken gebruikt die zijn uitgevoerd in het kader van het nieuwe bestemmingsplan.

De aanmeldingsnotitie heeft de volgende opbouw. In hoofdstuk 2 wordt er ingegaan op de noodzaak van het opstellen van een vormvrije m.e.r.-beoordeling. Hoofdstuk 3 gaat conform de wettelijke eisen (volgend uit bijlage III van de Europese richtlijn m.e.r.) in op de plaats en kenmerken van de voorgenomen activiteit en de verwachte milieueffecten. Tot slot wordt in hoofdstuk 4 een conclusie gegeven.

2. Waarom een vormvrije m.e.r.-beoordeling?

De milieueffectrapportage-procedure (m.e.r.) is bedoeld om het milieubelang volwaardig en vroegtijdig in de plan- en besluitvorming in te brengen. Een m.e.r. is altijd gekoppeld aan een plan of besluit, bijvoorbeeld een structuurvisie, bestemmingsplan of vergunning. De wettelijke eisen ten aanzien van m.e.r. zijn vastgelegd in de Wet Milieubeheer en in het Besluit m.e.r. In de Wet Milieubeheer en in het Besluit m.e.r. wordt een onderscheid gemaakt in activiteiten die m.e.r.-plichtig zijn (de zogenaamde bijlage C-activiteiten) en activiteiten die m.e.r.-beoordelingsplichtig zijn (de zogenaamde bijlage D-activiteiten).

De voorgenomen ontwikkeling, de realisatie van 152 woningen, is opgenomen in onderdeel D van het Besluit m.e.r. onder categorie D11.2. De omschrijving van de drempelwaarden behorend bij deze categorie is opgenomen in onderstaande tabel.

Activiteiten	Gevallen	Besluit
D 11.2 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1. een oppervlakte van 100 hectare of meer, 2. een aaneengesloten gebied en 2.000 of meer woningen omvat, of 3. een bedrijfsvloeroppervlakte van 200.000 m ² of meer	De vaststelling van het plan, bedoeld in artikel 3.6, eerste lid, onderdelen a en b, van de Wet ruimtelijke ordening dan wel bij het ontbreken daarvan van het plan, bedoeld in artikel 3.1, eerste lid, van die wet.

Tabel: uitsnede uit het Besluit m.e.r.

De voorgenomen ontwikkeling betreft de aanleg van een stedelijk ontwikkelingsproject (met inbegrip van de bouw van parkeervoorzieningen), waarbij de activiteit (veel) kleiner is dan 100 hectare, (veel) minder dan 2000 woningen omvat en geen bedrijfsvloeroppervlakte heeft, oftewel de geldende drempelwaarden uit de C- of D-lijst van het Besluit m.e.r. worden niet overschreden. Dit betekent dat er voor de voorgenomen ontwikkeling een vormvrije m.e.r.-beoordeling opgesteld moet worden.

Wetswijziging per 16 mei 2017

Op 16 mei 2017 is de Wet milieubeheer gewijzigd. Dit heeft tot gevolg dat (ook) voor een vormvrij m.e.r.-beoordelingsplichtig plan een apart m.e.r.-beoordelingsbesluit door bevoegd gezag noodzakelijk is en dat de informatie hiervoor in een zogenaamde aanmeldingsnotitie gegeven moet worden (voor 16 mei 2017 was dit nog vormvrij en kon de informatie en het besluit onderdeel uitmaken van het moederbesluit). Het uitgangspunt ("geest van de wet") van een m.e.r.-beoordeling is dat er in beginsel geen m.e.r.-procedure doorlopen hoeft te worden, tenzij er sprake is van wezenlijk belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu.

3. Toetsing of sprake is van mogelijk belangrijke nadelige milieugevolgen

In deze aanmeldnotitie wordt voor de relevante milieuaspecten onderzocht of de voorgenomen ontwikkeling leidt tot mogelijke belangrijke nadelige milieugevolgen. Deze analyse is uitgevoerd aan de hand van de criteria uit bijlage III van de Europese richtlijn m.e.r.:

- *Een beschrijving van de kenmerken van het activiteit.* Hierbij wordt ingegaan op de aard en omvang van het plan en eventuele veranderingen die, al dan niet in cumulatie met andere projecten, kunnen optreden in bijvoorbeeld de uitstoot van stoffen, geluidproductie, verkeersgeneratie, risico op ongevallen, etc.
- *Een beschrijving van de locatie van de activiteit.* In het plangebied en daarbuiten kunnen gebieden voorkomen die gevoelig zijn voor bepaalde verstoringen. Te denken valt hierbij aan kwetsbare natuurgebieden, gebieden met een hoge bevolkingsdichtheid, gebieden met bijzondere landschappelijke en cultuurhistorische waarden, etc. In een vormvrije m.e.r.-beoordeling wordt aandacht besteed aan relevante gevoelige gebieden en locaties in de omgeving van het plan.
- *Kenmerken van het potentiële effect.* Door de mogelijke verstoringen van het plan in samenhang met de gevoelige gebieden en locaties in de omgeving van het plan te beschouwen zijn de potentiële effecten van het plan te bepalen. Daarbij wordt, waar mogelijk, o.a. ingegaan op het bereik van het effect, de orde van grootte en de complexiteit van het effect, de duur, de frequentie en de omkeerbaarheid van het effect, etc.

3.1 Kenmerken van de activiteit

Het plangebied is grotendeels in gebruik als agrarisch gebied. In de toekomstige situatie wordt een schuur achter de woning aan de Laarderweg 47 gesloopt. In het plangebied zijn 152 woningen voorzien in diverse categorieën, te weten 52 bouwkavels, 75 vrije sector koopwoningen en 25 sociale huurwoningen. Het betreft enkel grondgebonden woningen die zijn voorzien van een tuin waardoor het plangebied een groene uitstraling krijgt. Het thema is landelijk wonen. Er wordt veel aandacht besteed aan een kwalitatieve openbare ruimte waarin veel ruimte is voor wateropvang en biodiversiteit. Aan de zijde van de Ringbaan Noord is een geluidwal voorzien.

Figuur: stedenbouwkundig plan fase 3 Laarveld

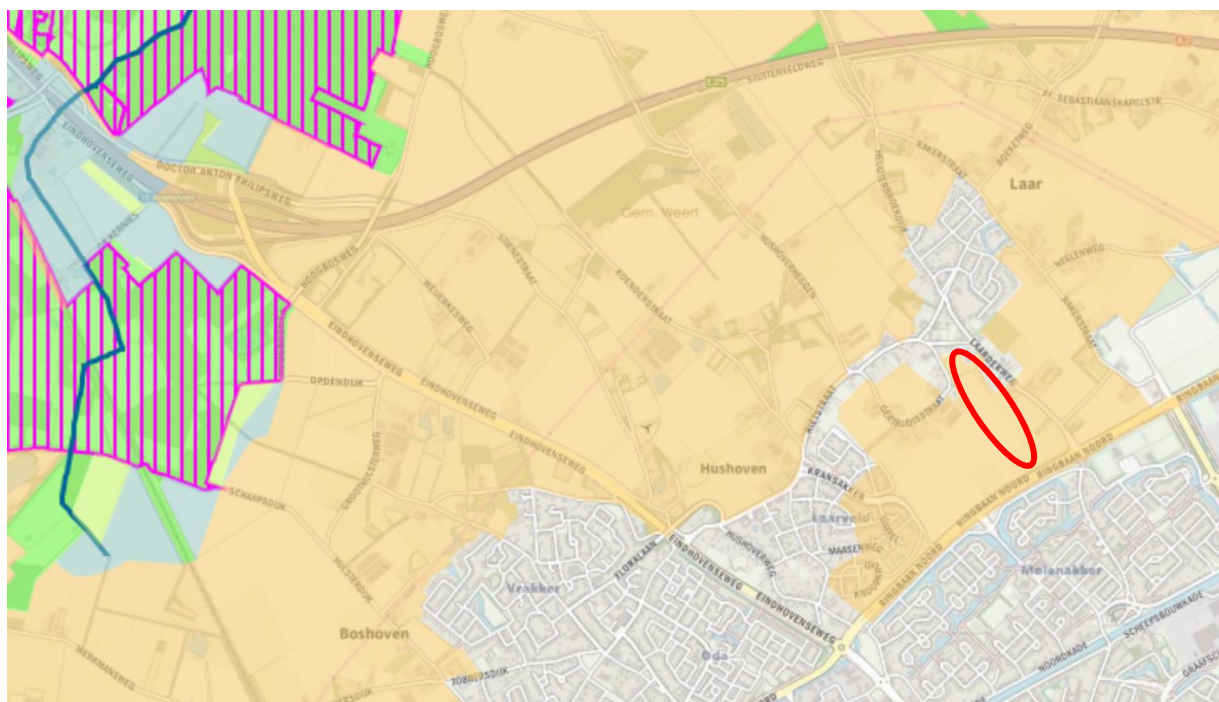
3.2 Locatie van de activiteit

Het plangebied maakt deel uit van de uitbreidingslocatie en ligt op een afstand van ongeveer 1,4 km van het centrum van Weert. Het plangebied is grotendeels agrarisch in gebruik. Het plangebied wordt begrensd door de Schonkenstraat, Schonkenweg, Laarderweg en de Ringbaan-Noord. Aan de zuidwest zijde wordt het plangebied begrensd door een denkbeeldige lijn tussen de Schonkenweg en de Ringbaan-Noord.

Gevoelige gebieden en waarden

Het plangebied ligt in het stedelijk gebied en is niet gelegen in gebieden met gevoelige en/of beschermde waarden:

- Het plangebied is niet in of nabij Natura 2000-gebied en/of Natuurnetwerk Nederland (NNN) gebied gelegen. Onderstaande figuur toont de ligging van het plangebied ten opzichte van het Natura 2000-gebied en Natuurnetwerk Nederland (NNN). Op deze kaart is zichtbaar dat het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Weerter- en Budelerbergen & Ringselven op circa 2,5 kilometer afstand ten westen van het plangebied ligt. Het dichtstbijzijnde natuurgebied dat behoort tot het NNN betreft ligt op circa 1,3 kilometer afstand van het plangebied, het betreft de twee direct aan de snelweg A2 gelegen gebiedjes.
- Het plangebied is niet gelegen in of nabij (reserveringsgebied) waterberging, drinkwaterwinning, grondwaterbeschermingsgebied e.d. Het plangebied ligt binnen de boringsvrije zone 'Roerdalslenk zone III'. Aangezien het plangebied binnen zone III ligt moet ieder voornemen tot boren vanaf een diepte van 80 m-mv. en lager worden gemeld aan Gedeputeerde Staten van Limburg. Dit is voor onderhavig plan niet aan de orde, aangezien de bodem niet dieper dan 80 meter wordt geroerd.
- Het plangebied is deels gelegen in beschermd stads- en dorpsgezicht Laarakker. Er zijn geen rijks- of gemeentelijke monumenten en geen archeologische monumenten. Het plangebied maakt geen deel uit van provinciaal aangewezen aardkundig waardevol gebied, cultuurhistorisch waardevol vlak en/of provinciaal archeologisch landschap. Er heeft archeologisch vooronderzoek plaats gevonden, gevolgd door archeologische opgravingen. Vervolgens is het gebied vrijgesteld van archeologische waarden.

Figuur: Kaart met Natura 2000 gebieden en de goudgroene zone.

3.3 Kenmerken van het potentiële effect

In deze paragraaf worden de (mogelijke) verwachte milieueffecten van het project beoordeeld om per milieuaspect te bepalen of sprake kan zijn van belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu. Voor deze beoordeling zijn de gebieds- en milieuonderzoeken gebruikt die zijn uitgevoerd in het kader van het nieuwe bestemmingsplan.

Archeologie

Op basis van de gemeentelijke archeologische beleidskaart, geactualiseerd in 2018, valt op te maken dat de locatie van fase 3 gedeeltelijk is vrijgesteld van archeologische waarden en gedeeltelijk een hoge archeologische verwachtingswaarde heeft. In het najaar van 2019 heeft proefsleuvenonderzoek plaats gevonden. Deze zijn opgevolgd door archeologische opgravingen. Deze zijn in februari 2020 afgerond. Het gebied is daarmee onderzocht en wordt verder vrijgesteld. In het bestemmingsplan wordt geen dubbelbestemming voor archeologische waarden opgenomen.

Op basis van het voorgaande kan voor een groot deel van het plangebied worden uitgesloten dat er negatieve effecten op archeologisch gebied optreden en zijn er geen belangrijke negatieve milieueffecten voor het aspect archeologie te verwachten.

Bedrijven en milieuzonering

In het plangebied worden milieugevoelige bestemmingen, namelijk woningen, gerealiseerd. Er worden geen bestemmingen gerealiseerd die hinder of overlast kunnen veroorzaken voor de omgeving. Dit conform de VNG-handreiking 'Bedrijven en Milieuzonering 2009'.

Echter, in de omgeving van het plangebied liggen wel bedrijfsactiviteiten die van invloed kunnen zijn op het onderhavig plan. Voor het nieuwe bestemmingsplan is geïnventariseerd welke milieuhinderlijke activiteiten, zoals genoemd in de VNG-handreiking, in de omgeving van het plangebied zijn gelegen.

De VNG-handreiking hanteert richtafstanden die in acht moeten worden genomen tussen gevoelige bestemmingen en milieubelastende functies. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de omgevingstypen 'rustige woonwijk' en 'gemengd gebied'. Voor onderhavig plangebied wordt uitgegaan van een rustige woonwijk. De te hanteren richtafstanden zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Milieucategorie	1	2	3.1	3.2	4.1	4.2	5.1	5.2	5.3	6
Richtafstand	10	30	50	100	200	300	500	700	1.000	1.500

In de omgeving van plangebied bevinden zich enkele bedrijfsfuncties (max. milieucategorie 3). De ontwikkelingen in plangebied liggen op meer dan 50 meter afstand van de bedrijfsfunctie categorie 3 en op meer dan 30 m van de bedrijfsfuncties categorie 2. Met de geurcontour van het rundveebedrijf aan de Gertrudisstraat 26 wordt rekening gehouden door de binnen deze contour geprojecteerde woningen thans niet uit te werken. Deze worden in fase 4 meegenomen. Voor een hondenkennel aan de Laarderweg 41 geldt dat er een geluidwerende voorziening gerealiseerd dient te worden en dat de aangrenzende woningen niet hoger gebouwd mogen worden dan 4 m. De gemeente is met de eigenaren in overleg om te komen tot verplaatsing van de hondenkennel. In de directe omgeving van het plangebied zijn verder geen bedrijfsactiviteiten aanwezig die in het kader van het onderhavig initiatief beschouwd dienen te worden, omdat hiervoor aan de

richtafstanden wordt voldaan. Derhalve worden geen belangrijke negatieve milieueffecten verwacht voor het aspect bedrijven en milieuzonering.

Bodem

Bij transformatie van het plangebied naar nieuwe functies dient rekening te worden gehouden met de bodemsituatie. De bodem dient geschikt te zijn voor de beoogde functie, zodat de bodemkwaliteit geen onaanvaardbaar risico oplevert voor de gebruikers van de bodem.

Door Milieutechnisch Adviesbureau Heel B.V. is een bodemonderzoek voor Laarveld fase 3 uitgevoerd (rapport nummer 0051WRT/19/R1 d.d. 5 februari 2020). Dit onderzoek is als bijlage bij de toelichting van het bestemmingsplan gevoegd. Het onderzoek bestaat uit de volgende onderdelen:

- vooronderzoek (NEN 5725).
- asfaltonderzoek (CROW P210).
- milieukundig onderzoek bodem, grondwater en/of funderingsmateriaal (NEN 5740).
- verkennend asbestonderzoek (NEN 5707 / 5897).
- infiltratieonderzoek.
- indicatief RAW onderzoek.
- indicatief PFAS onderzoek.

Het doel van het bodemonderzoek is aan te tonen dat de bodem / grondwater redelijkerwijs gesproken geen verontreinigingen bevat die schadelijk kunnen zijn voor de volksgezondheid en/of milieu in het algemeen en zodoende enige beperking of belemmering kunnen vormen ten aanzien van de voorgenomen bestemmingsplanwijziging / herinrichtingswerkzaamheden.

Daarnaast is de kwaliteit van het asfalt van een bestaande weg, de Laarderweg, bepaald in verband met de voorgenomen herinrichting, en hebben RAW, PFAS onderzoek en infiltratiemetingen plaats gevonden.

In het kader van de beoogde bestemmingsplanwijziging is sanering van de bodem noodzakelijk, waarbij de sterk met zware metalen en/of asbest verontreinigde grond wordt gesaneerd. Geadviseerd wordt hiervoor een regulier saneringsplan of BUS melding op te laten stellen. Na beschikking / goedkeuring van het saneringsplan / BUS melding door het bevoegd gezag (Provincie Limburg) kunnen (eventuele) saneringswerkzaamheden door een BRL7000 erkend bedrijf worden uitgevoerd. Uitvoering dient plaats te vinden onder toezicht van een BRL6000 erkend bedrijf.

Voorafgaand aan de daadwerkelijke ingebruikname van de gronden binnen het plangebied zal de bodem ter plaatse - op basis van een goedgekeurde saneringsplan - geschikt worden gemaakt voor de functie wonen. Het proces om te komen tot de BUS-melding en de benodigde sanering is inmiddels opgestart.

Cultuurhistorie

Binnen het plangebied zijn géén Rijks- of gemeentelijke monumenten aanwezig.

Op basis van bovenstaande worden voor het aspect cultuurhistorie geen belangrijke nadelige milieueffecten verwacht.

Externe veiligheid

In het kader van een nieuw bestemmingsplan voor fase 3 en 4 van Laarveld is een onderzoek externe veiligheid opgesteld (Antea Group, projectnummer 0458534.100 d.d. 9 december 2019). Het onderzoek is als bijlage 2 bij de toelichting gevoegd. Uit de beoordeling wordt het volgende geconcludeerd:

- Het plangebied ligt buiten het invloedsgebied van risicovolle inrichtingen.
- Er zijn verschillende risicovolle transportaders nabij het plangebied, te weten de rijksweg A2, de spoorlijn Eindhoven-Roermond, een hogedruk aardgastransportleiding en de provinciale weg N275.

Geen van de risicovolle transportaders een 10^{-6} plaatsgebonden risicocontour heeft welke reikt tot het plangebied.

De A2 en de spoorlijn op meer dan 200 meter van het plangebied zijn gelegen en dat voor deze transportaders geldt dat alleen toxische stoffen een invloedsgebied hebben dat reikt tot het plangebied:

- Nadere beschouwing van het groepsrisico is daarmee niet aan de orde.
- Een verantwoording ten aanzien van vervoer van toxische stoffen is vereist.
- Het invloedsgebied van de hogedruk aardgastransportleiding reikt niet tot het plangebied. Een nadere beschouwing is derhalve niet nodig.
- Over de N275 vindt vervoer van gevaarlijke stoffen plaats en is een groepsrisicoberekening vereist. Uit de berekening volgt dat het groepsrisico in zowel de huidige als toekomstige situatie onder de oriëntatiewaarde ligt en niet toeneemt. Een beperkte verantwoording van het groepsrisico is verplicht.

De Veiligheidsregio Limburg-Noord heeft advies uitgebracht. Dit advies is als bijlage aan de toelichting van het bestemmingsplan toegevoegd. De bewoners van woningen zijn overwegend zelfredzaam. De Veiligheidsregio beschouwt daarom de gebruikers van het plangebied als zelfredzaam. In geval het handelingsperspectief schuilen betreft, is het noodzakelijk dat de ventilatie van het gebouw afgeschakeld kan worden. Om de zelfredzaamheid te verbeteren bij een BLEVE scenario adviseert de Veiligheidsregio de eerste rij woningen aan de Ringbaan Noord te voorzien van scherfwerende beglazing ter voorkoming van scherfwerking (het aantal slachtoffers zal daardoor minder zijn). Gelaagde beglazing ten behoeve van doorvalbeveiliging voldoet aan deze prestaties en wordt bij verdiepingshoge beglazing vaak al toegepast en werkt ook goed tegen inbraakpreventie.

De Veiligheidsregio adviseert onderstaande veiligheid verhogende beheersmaatregelen mee te nemen in de besluitvorming:

1. Zorg voor voldoende bluswatervoorzieningen binnen het plangebied en voor incidentbestrijding van gevaarlijke stoffen op de Ringbaan Noord op basis van het vastgestelde beleid bluswater en bereikbaarheid. Aanbevolen wordt de exacte locatie van deze voorzieningen in onderling overleg met de Veiligheidsregio te bepalen.
2. Voorzie de mechanische ventilatie van de woningen van een noodschakelaar op een gemakkelijk te bereiken plaats (bij voorkeur in de meterkast of een centrale plaats in de woning), zodat de ventilatie af kan worden geschakeld ingeval van een calamiteit.
3. Zorg dat de gebruikers van het plangebied op de hoogte zijn van de risico's van een ongeval met gevaarlijke stoffen op de N275 en hiernaar handelen in geval van een incident.
4. Voorzie de eerste rij woningen aan de zijde van de Ringbaan Noord van scherfwerende beglazing zodat scherfwerking wordt voorkomen bij een Bleve scenario (klasse P2A conform EN 356 met een flexibele vassing van het glas in de constructie of gelijkwaardig).
5. Indien een aardenwal wordt opgericht zoals aan Molenakker zijde (overzijde Ringbaan Noord) dan is voorgaand adviespunt niet danwel deels niet noodzakelijk (is mede afhankelijk van de uitvoering van deze wal).
6. Zorg dat de materialisering van de gevels en daken van de woningen binnen 120 meter van de Randweg Noord voldoet aan brandklasse B (Bouwbesluit).

Op basis van bovenstaande worden geen belangrijk nadelige milieugevolgen verwacht voor het aspect externe veiligheid.

Verkeer en parkeren

Laarveld fase 3 wordt voor autoverkeer grotendeels ontsloten via de Laarderweg richting de Ringbaan Noord. Hiermee worden de kern Laar alsook de linten en de bebouwing langs de linten zoveel mogelijk ontzien en blijven de bestaande straatprofielen ongewijzigd smal. De Laarderweg wordt vanaf de Thomassenweg tot aan de huidige komgrens van Laar een 30 km zone. Dit betekent dat de komgrens verplaatst zal worden tot aan het begin van de aangepaste begrenzing van de 30 km zone. De kruisingen met de bestaande wegen zijn zodanig vormgegeven dat de in verkeerstechnisch opzicht ondergeschikte functie van de bestaande routes duidelijk blijkt. Vanaf de ontsluitingstructuur in Laarveld dragen lusvormige, secundaire ontsluitingsroutes zorg voor de ontsluiting van de woonclusters. Binnen de woonclusters kunnen nog aanvullende woonstraten, erven en/of hofjes gerealiseerd worden.

Het langzaam verkeer (voetgangers en fietsers) kan eveneens gebruik maken van de nieuwe ontsluitingsstructuur. Het woongebied is/zal immers als 30 km-zone worden ingericht. Daarnaast wordt een aantal afzonderlijke routes voor het langzaam verkeer aangelegd. Uitgangspunt is dat deze routes in de groene, landschappelijke zones een plaats krijgen. De oversteekbaarheid van de Ringbaan Noord voor voetgangers en fietsers is geborgd via de bestaande oversteek, die is voorzien met een verkeersregelininstallatie. Deze kan voor langzaam verkeer als oversteekpunt functioneren richting Molenakker.

Om het landschappelijke karakter van het woongebied te versterken is de hoeveelheid oppervlakte aan openbare verharding beperkt. Dit is mogelijk omdat het parkeren voor een groot gedeelte op de private erven is gelegen. Per woning dienen in principe twee parkeerplaatsen op eigen terrein te worden gerealiseerd. Bij halfvrijstaande en tussenwoningen zal een deel van het parkeren in de openbare ruimte worden opgevangen.

Voldoende parkeren is een randvoorwaarde voor bijna elke ruimtelijke ontwikkeling. Daarom dient getoetst te worden of er bij een bouwplan op eigen terrein in voldoende parkeergelegenheid voor auto's en fietsen en ruimte voor laden en lossen wordt voorzien. Hiervan kan afgeweken worden indien er in de directe omgeving in voldoende parkeerplaatsen kan worden voorzien, zulks naar oordeel van het bevoegd gezag. Parkeercijfers van het CROW worden hierbij als uitgangspunt genomen. Uiteraard dient voldoende parkeergelegenheid in stand te worden gehouden.

Geluid

Bij het opstellen of herzien van een bestemmingsplan worden de regels van de Wet geluidhinder (Wgh) toegepast. Dit houdt in dat bij het oprichten of bestemmen van nieuwe woningen of andere geluidgevoelige bestemmingen nagegaan dient te worden of deze bestemming gelegen is binnen een geluidzone van een weg, een spoorweg van een industrieterrein of van een luchthaven. Indien het bestemmingsplan een geluidgevoelig object mogelijk maakt binnen een bestaande geluidzone, of indien het plan een nieuwe geluidsbron mogelijk maakt, dient volgens de Wgh een akoestisch onderzoek plaats te vinden bij het voorbereiden van de vaststelling van het bestemmingsplan.

In het kader van het bestemmingsplan Laarveld 2020 is reeds akoestisch onderzoek gedaan. Voor de geprojecteerde woningen die zijn gelegen tussen de 48 dB en 53 dB contour dienen hogere grenswaarden te worden vastgesteld. Deze worden gelijktijdig met het ontwerp van dit bestemmingsplan ter inzage gelegd.

De Laarderweg wordt gewijzigd in een 30 km/u weg, vanaf de Thomassenweg tot de dorpskern. De komgrens wordt overeenkomstig verlegd. Er blijft op een klein gedeelte van de Laarderweg (van Ringbaan Noord tot de Thomassenweg) een 50 km/u regime gelden. De voorkeursgrenswaarde van 48 dB wordt niet overschreden door het wegvak met een snelheidsregime van 50 km/uur.

De cumulatieve geluidsbelasting (geluidsbelasting van alle wegen te samen), inclusief aftrek artikel 110g Wgh), bedraagt maximaal 53 dB. De optredende cumulatieve geluidsbelastingen liggen daarmee binnen de geluidsnormen die gelden voor nieuwe woningen uit de Wgh. Op basis van de geluidsnormen uit de Wgh is het akoestisch klimaat bij de nieuwe woningen acceptabel.

Luchtkwaliteit

Sinds 15 november 2007 is de Wet luchtkwaliteit in werking getreden en staan de hoofdlijnen voor regelgeving rondom luchtkwaliteitseisen beschreven in de Wet milieubeheer (hoofdstuk 5 Wm). Hiermee is het Besluit luchtkwaliteit 2005 vervallen. Artikel 5.16 lid 1 Wm geeft weer, onder welke voorwaarden bestuursorganen bepaalde bevoegdheden (uit lid 2) mogen uitoefenen. Als aan minimaal één van de volgende voorwaarden wordt voldaan, vormen luchtkwaliteitseisen in beginsel geen belemmering voor het uitoefenen van de bevoegdheid:

- a. er is geen sprake van een feitelijke of dreigende overschrijding van een grenswaarde;
- b. een project leidt – al dan niet per saldo – niet tot een verslechtering van de luchtkwaliteit;
- c. een project draagt 'niet in betekenende mate' (NIBM) bij aan de luchtverontreiniging;
- d. een project past binnen het NSL (Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit), of binnen een regionaal programma van maatregelen.

De NIBM-grens voor woningbouwlocaties is als volgt bepaald: 3 % criterium = 1.500 woningen (netto) bij minimaal één ontsluitingsweg en = 3.000 woningen bij minimaal twee ontsluitingswegen met een gelijkmatige verkeersverdeling. Dit houdt in dat een ontwikkeling op basis van de Wet luchtkwaliteit niet in betekenende mate bijdraagt aan de verslechtering van de luchtkwaliteit.

Het planvoornemen betreft de realisatie van maximaal 152 woningen in fase 3. Geconcludeerd mag worden dat aan de hand van het 3 % criterium het planvoornemen niet in betekenende mate bijdraagt aan de luchtverontreiniging. Er is geen nader onderzoek inzake de luchtkwaliteit noodzakelijk.

Natuur

Door bureau Kragten is een verkennend flora en faunaonderzoek uitgevoerd (project nummer WEE 107 d.d. 20 maart 2019). Dit onderzoek is als bijlage toegevoegd bij deze toelichting.

Op basis van de resultaten uit dit verkennend flora- en faunaonderzoek, blijkt dat de realisatie van Laarveld Fase 3 negatieve effecten kan veroorzaken op beschermde planten- en diersoorten en beschermde gebieden. Voor de verschillende soort(groep)en wordt beschreven welke verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming worden overtreden en in hoeverre dit de realisatie van het voornemen in gevaar kan brengen. Eventueel te treffen vervolgstappen worden daarbij aangegeven. Tot slot is vermeld welke gevolgen de gebiedsbescherming heeft voor het plan.

Beschermde soorten

Als gevolg van de ontwikkeling van Laarveld Fase 3 treden mogelijk negatieve effecten op algemeen voorkomende zoogdieren en amfibieën op. Hiernaast treden mogelijk negatieve effecten op broedvogels en de kerkuil op. Ten aanzien van de steenuil, steenmarter en vleermuizen dient een nadere controle van de te slopen schuren plaats te vinden.

Vleermuizen – nader vleermuizenonderzoek te slopen schuren

Op basis van het veldbezoek is gebleken dat de schuren mogelijk een verblijfsfunctie vervullen voor vleermuizen. Om uitsluitsel te kunnen verkrijgen over het daadwerkelijke gebruik van de te slopen schuren voor vleermuizen, dient een nader vleermuizenonderzoek conform het vleermuisprotocol plaats te vinden. Uit het nader onderzoek dient te blijken of dat de sloop van de schuren leidt tot een negatief effect op verblijfplaatsen van vleermuizen. Overige effecten, zoals op foerageergebied en vliegroutes, zijn niet te verwachten als gevolg van de werkzaamheden en de woningbouw.

Het vleermuizenonderzoek moet conform het vleermuizenprotocol van het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging uitgevoerd worden (verplichting provincie Limburg). Dit verplicht de gemeente daarom om het onderzoek uit te voeren in de periode mei – oktober. Hierbij kunnen de onderzoeksresultaten op zijn vroegst medio september bekend zijn. In het geval van de schuur is het niet eerder mogelijk om, bijvoorbeeld met een boomcamera, uitsluitsel te geven, omdat niet alle holten voldoende te inspecteren zijn met een camera.

Voor wat het bestemmingsplan betreft, is het voldoende als er 'zicht is op ontheffing'. Ondanks dat het onderzoek niet heeft plaatsgevonden, is wel de verwachting dat, als er vleermuisverblijven aanwezig zijn, deze te compenseren zijn middels het ophangen van kasten. Dit geeft mitigatie- en compensatiemogelijkheden en dus zicht op een vergunbaar planvoornemen, waarmee het bestemmingsplan in procedure kan worden gebracht.

Broedvogels – rekening houden met het broedseizoen

Het kappen van bomen en het vergraven van akker- en weiland binnen het plangebied leidt mogelijk tot negatieve effecten op broedvogels, zoals het doden of verwonden van vogels (Wnb artikel 3.1.1.) en het vernielen van nesten of eieren (Wnb artikel 3.1.2.). Het is hiernaast tevens mogelijk dat als gevolg van de werkzaamheden vogels verstoord worden (Wnb artikel 3.1.4.). Doordat de staat van instandhouding van de te verwachten vogels binnen het plangebied gunstig is, als gevolg van een grote hoeveelheid geschikt leefgebied in de omgeving, leidt het verstoren van vogels niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming.

In gebruik zijnde nesten zijn streng beschermd en mogen daarom niet worden vernield ten behoeve van ruimtelijke ontwikkelingen. Hiervoor is geen ontheffing van de Wet natuurbescherming mogelijk. Er dient daarom voorkomen te worden dat nesten van vogels vernield worden bij de kap- en graafwerkzaamheden binnen het plangebied. Er dient derhalve gekapt te worden buiten het broedseizoen. Ten aanzien van de graafwerkzaamheden geldt dat het ongeschikt als broedbiotoop maken van de akker- en weilanden dient plaats te vinden buiten het broedseizoen. Eenmaal ongeschikt, worden tijdens het broedseizoen geen vogels meer verwacht op deze gronden. Het broedseizoen duurt globaal van half maart tot half juli, afhankelijk van de weersomstandigheden en de betreffende vogelsoort.

Indien niet mogelijk is om te werken buiten het broedseizoen, kan middels een broedvogelschouw onderzocht worden of in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn in de te kappen bomen en op de akker- en weilanden. Indien nesten afwezig zijn, kunnen de bomen en/of terreinen vrijgegeven worden voor de kap/graafwerkzaamheden.

Kerkuil – mitigatie- en compensatieplan

Als gevolg van de woningbouw ter plaatse van de akkers en weilanden, gaat foerageergebied van de kerkuil verloren (Wnb artikel 3.1.2). In relatie tot de voorgestane ontwikkelingen ter plaatse van industrieterrein Kampershoek 2.0, verdwijnt een significant aandeel van het foerageergebied van de kerkuil rondom de nestlocatie. In een mitigatie- en compensatieplan dient derhalve beschouwd te worden hoe negatieve effecten voorkomen of zo veel mogelijk verzacht dienen te worden. Hierbij dient tevens gekeken te worden naar de lange termijn effecten op de nestlocatie van de kerkuil. In het kader van de ontwikkeling van industrieterrein Kampershoek 2.0, wordt reeds een mitigatie- en compensatieplan opgesteld. Het wordt aanbevolen om de effecten op de kerkuil als gevolg van Laarveld Fase 3 direct in dit plan mee te nemen.

Algemeen voorkomende soorten – rekening houden met zorgplicht

De randen van het plangebied zijn in potentie geschikt als leefgebied voor algemeen voorkomende zoogdiersoorten en als landhabitat voor zwervende, algemeen voorkomende amfibieën. De omgeving van het plangebied biedt ruim voldoende alternatief leefgebied voor een gunstige staat van instandhouding van deze soorten. Bovendien wordt de toekomstige inrichting weer geschikt als leefgebied en landhabitat voor deze soorten. Permanente negatieve effecten als gevolg van de werkzaamheden worden daarom niet verwacht. De werkzaamheden zelf hebben mogelijk wel een negatief effect op individuen van voorkomende soorten. Kleine zoogdiersoorten en amfibieën worden mogelijk gedood of vaste rust- en verblijfplaatsen worden mogelijk vernield (Wnb artikel 3.10.1).

De mogelijk voorkomende zoogdier- en amfibiesoorten zijn in de provinciale verordening van de provincie Limburg vrijgesteld van ontheffing voor het vernielen van vaste rust- en verblijfplaatsen. Het doden van individuen van deze soorten blijft verboden, maar het vangen met als doel deze weer elders uit te zetten daarentegen is wel vrijgesteld van ontheffing. Door middel van zorgvuldig handelen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden kan daarom een overtreding van de Wet natuurbescherming voorkomen worden. Dit houdt in dat aangetroffen individuen van de soort verjaagd dienen te worden of gevangen en vrijgelaten dienen te worden in het aanliggend gebied, buiten invloed van de werkzaamheden.

Beschermde gebieden

Natura 2000-gebieden – voortoets stikstofdepositie

Directe effecten en de meeste indirecte effecten van het plan op Natura 2000-gebieden zijn op voorhand uit te sluiten. Effecten als gevolg van stikstofdepositie op deze gebieden vanuit het plangebied, zijn echter niet op voorhand uit te sluiten. Met behulp van de Aerius-calculator dient derhalve berekend te worden wat de maximale stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden kan zijn als gevolg van de realisatie van Laarveld Fase 3. Op basis hiervan dient in een voortoets beoordeeld te worden of dat negatieve effecten op Natura 2000-gebieden zijn uit te sluiten. Door bureau Kragten is een onderzoek naar de stikstofdepositie van Laarveld fase 3 uitgevoerd (rapport nummer WEE121 d.d. 27 februari 2020). De conclusie kan als volgt weergegeven worden. Met behulp van het rekenprogramma Aerius Calculator is de stikstofdepositiebijdrage vanwege de gebruiks- en aanlegfase berekend ter plaatse van nabijgelegen gevoelige habitattypen in de voor het plan relevante Natura 2000-gebieden. In bijlagen bij het rapport zijn voor zowel de uitgevoerde berekening naar gebruiksfase als de aanlegfase weergegeven middels de Aerius PDF-export. Uit de uitgevoerde berekeningen naar de gebruiksfase en de aanlegfase blijkt dat de stikstofdepositie in beide situatie niet meer dan 0,00 mol N/ha/jaar bedraagt. Het onderhavige plan zal afzonderlijk – of in combinatie met andere plannen – geen relevante significante cumulatieve effecten kunnen veroorzaken ter plaatse van nabijgelegen Natura 2000-gebieden. In het kader van een voortoets kunnen significant negatieve effecten derhalve worden uitgesloten waardoor het uitvoeren van een

passende beoordeling niet aan de orde is en het aspect stikstofdepositie geen belemmering vormt voor de realisatie van het plan.

Provinciale gebiedsbescherming – geen effecten

Negatieve effecten op de goudgroene en zilvergroene natuurzone en de bronsgroene landschapszone zijn niet te verwachten als gevolg van de realisatie van Laarveld Fase 3.

Houtopstanden – melding bij gemeente Weert

Een melding in het kader van de Wet natuurbescherming houtopstanden is niet aan de orde. Wel dient de kap gemeld te worden bij de gemeente Weert, waar beoordeeld wordt of een omgevingsvergunning voor de kap vereist is.

Aanbeveling steenuil en vleermuizen

Negatieve effecten op het leefgebied van steenuilen als gevolg van de ontwikkeling van Laarveld Fase 3 worden niet verwacht. Gezien de diverse steenuilterritoria in de omgeving van het plangebied, wordt wel verwacht dat de soort verspreid in de omgeving aanwezig is. Met de realisatie van diverse 'groene delen' binnen het plangebied voor Laarveld Fase 3, verdient het daarom de aanbeveling om in deze delen een bijdrage te leveren aan de steenuil. Door bij de inrichting van deze delen rekening te houden met de steenuil, kunnen de delen ook gaan functioneren als foerageergebied of nestgebied van deze beschermde vogelsoort. Speelweiden kunnen bijvoorbeeld zo ingericht worden dat de steenuil hier 's nachts kan foerageren. Wadi's, boomgaarden of andere delen met hoger opgaand groen bieden geschikt biotoop voor een nestkast van de steenuil. Ook ten aanzien van vleermuizen kan dergelijke meerwaarde bereikt worden. Groene delen met hoger opgaand groen of water bieden geschikt foerageergebied voor vleermuizen. Met name gebouwbewonende soorten vinden mogelijk nieuwe verblijfplaatsen binnen het nieuwbouwgebied. Eventueel kunnen vleermuizen ook een handje geholpen worden middels het ophangen of inbouwen van vleermuiskasten op geschikte locaties (aan gebouwen of bomen).

Water

Het gemeentelijke beleid, afgeleid van landelijk en provinciaal beleid, en verwoord in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2017-2021 dat in 2017 is vastgesteld, is uitgangspunt bij de waterparagraaf. Vertaald naar normen betekent dit dat in principe 0% van het 'schoon' afvoerend oppervlak bij nieuwe plannen op het gemeentelijke rioolstelsel zal worden aangesloten.

Voor 100% van het overtollige hemelwater is het principe van 'vasthouden, bergen en afvoeren' van toepassing.

Voor dit bestemmingsplan betekent de vertaling van het aangescherpte landelijk beleid op hoofdlijnen dat in het te ontwikkelen gebied 'slimmer en creatiever' met schoon hemelwater moet worden omgegaan waarbij in de juiste volgorde het principe van 'vasthouden, bergen en afvoeren' van hemelwater gehanteerd moet worden. Vanuit waterkwaliteit gezien zal met de trits 'voorkomen, scheiden, zuiveren' rekening worden gehouden. Dit betekent dat bij afkoppelen van schoon hemelwater de voorkeursvolgorde hergebruik van water, infiltratie, lozen op het oppervlaktewater en als laatste lozen op de riolering zal worden toegepast.

De watergangen in het plangebied wateren uiteindelijk af richting de watergang aan de Laarderweg. Alle watergangen zijn d.m.v. duikers met elkaar verbonden. De watergangen wateren uiteindelijk met name af naar de Schonkenlossing.

Het hemelwater afkomstig van de woningen wordt ondergronds aangeboden op de infiltratieriolering. Het hemelwater afkomstig van de verhardingen wordt het hemelwater via kolken in de rijbanen afgevoerd naar de infiltratieriolering. Vanuit de infiltratieriolering worden de bergingsvoorzieningen en watergangen langzaam gevuld met hemelwater. De voorzieningen zijn zodanig gedimensioneerd dat er met dit ontwerp zich geen situaties van water op straat voordoen. Het stelsel voldoet aan de hydraulische uitgangspunten.

In het stedenbouwkundig plan van fase 3 is met de huidige norm van de Keur van het waterschap voor de bergingsmogelijkheden rekening gehouden: 100 mm per m² verharding en bebouwing. Daarbij mag er 2 l/s/ha verhard oppervlak geloosd worden op de watergang van het waterschap.

In het plan wordt uitgegaan van een gescheiden rioleringsstelsel, waarbij hemelwater ter plaatse wordt opgevangen en geborgen en het vuil afvalwater op het rioleringsstelsel aangesloten wordt. In het plan wordt hiermee rekening gehouden. Het hemelwater mag niet via de riolering worden afgevoerd, maar moet binnen het plangebied worden geïnfiltreerd of hergebruikt. Ten behoeve van de afkoppeling worden opvang-, bergings- en infiltratievoorzieningen van voldoende capaciteit gerealiseerd. De benodigde bergingscapaciteit is als volgt berekend:

fase 3	opp. m²	bergingscapaciteit in m³
woonstraat	9.330	933,00
parkeerverharding	1.545	154,50
voetpaden	7.050	705,00
152 woningen met 201,73 m ² verharding en bebouwing gemiddeld per woning	30.663	3.066,30
totaal	48.588	4.858,80

De Laarderweg is buiten beschouwing gelaten. Deze weg maakt geen deel uit van het bestemmingsplan. Het water dat op de weg valt loopt rechtstreeks in de naast de weg gelegen greppels. Ook 9 aan de Laarderweg gelegen woningen zijn in deze berekening niet meegenomen. Deze woningen zijn bestaand. Hier vindt geen wijziging van de bestemming plaats.

In de tabel hieronder vindt een berekening plaats van de bergingscapaciteit in fase 4, waarmee rekening gehouden dient te worden. Dit is gebeurd op basis van een procentuele benadering aan de hand van fase 3. Deze fase is niet uitgewerkt, er vindt zodoende wel een doorkijk plaats.

fase 4	opp. m²	bergingscapaciteit in m³
woonstraat	19.150	1.915,00
parkeerverharding	3.170	317,00
voetpaden	14.470	144,70
woningen	63.667	6.366,70
totaal	100.457	10.045,70

De lengte van het IT-riool in fase 3 bedraagt 1.550 m.

De lengte van het IT-riool in fase 4 bedraagt 3.180 m. Dit is procentueel bepaald aan de hand van fase 3.

De beschikbare berging in infiltratieriolering is als volgt berekend, hierbij is rekening gehouden met dezelfde afmetingen als de koffers die in fase 1 en 2 gebruikt zijn.

	breedte (m)	hoogte (m)	lengte (m)	holle ruimte (%)	inhoud (m³)	berging (m³)
fase 3	1,5	0,5	1.550	55	1.162,5	639,4
fase 4	1,5	0,5	3.180	55	2.385,0	1.311,8
totaal						1.951,2

De resterende benodigde berging in open water bedraagt $4.858,80 + 10.045,70 - 1.951,2 = 12.953,3 \text{ m}^3$. Op diverse plekken in het stedenbouwkundig plan is open water voorzien, bijvoorbeeld in de vorm van wadi's. Ook worden de wegen hol in plaats van bol aangelegd en wordt open verharding voor de parkeerplaatsen in de openbare ruimte onderzocht. De gemeente verplicht zich om de volledige bergingscapaciteit binnen het plangebied te realiseren. Dit betekent dat een deel van de bergingscapaciteit die nodig is voor fase 3 gerealiseerd wordt in fase 4.

De invloed op het grondwater wordt niet nadelig beïnvloed door de afvoer van hemelwater van de daken, omdat deze uitgevoerd zijn/worden met gebruikmaking van niet-uitlogende materialen, met directe infiltratie van het hemelwater in de bodem. Op deze manier wordt het watersysteem ter plaatse behouden.

Binnen het plangebied dient rekening gehouden te worden met de volgende bronmaatregelen:

- om hemelwater afkomstig van daken ook daadwerkelijk schoon te houden, wordt rekening gehouden met het gebruik van niet-uitloogbare materialen, zoals aangegeven in DuBo;
- voor gladheidsbestrijding ter plaatse van de wegen wordt vrijwel geen strooizout gebruikt;
- ter plaatse van erfverhardingen moet zo beperkt mogelijk gebruik worden gemaakt van bestrijdingsmiddelen voor onkruidbestrijding. Indien hiervan gebruik wordt gemaakt, wordt geadviseerd niet-chemische onkruidbestrijdingsmiddelen te gebruiken. Verder dient er rekening mee te worden gehouden dat het wassen van auto's op straat wordt voorkomen;
- ter voorkoming van het dichtslibben van het hemelwatersysteem wordt vuilverwijdering toegepast in de vorm van blad- en zandvangsers en het, indien van toepassing, gebruik van kolken waarin zand en overig vuil wordt opgevangen.

De conclusie is dat in het plan wordt uitgegaan van een gescheiden rioleringsstelsel, waarbij het hemelwater door een opvang- en bergingsvoorziening zal infiltreren en het overtollige water zal overstorten op de waterschapslossing. Het afvalwater zal via het bestaande rioleringsstelsel afgevoerd worden.

De invloed op het grondwater wordt niet nadelig beïnvloed door de afvoer van hemelwater van de daken, omdat deze uitgevoerd worden met gebruikmaking van niet-uitlogende materialen, met directe infiltratie van het hemelwater in de bodem. Op deze manier wordt het watersysteem ter plaatse behouden.

De conclusie is dat er geen negatieve gevolgen te voorzien zijn ten aanzien van het aspect waterhuishouding en dat wordt voldaan aan het beleid.

4. Conclusie

Uit de vormvrije m.e.r.-beoordeling blijkt dat geen sprake is van bijzondere omstandigheden ten aanzien van kenmerken en locatie van fase 3 in het bestemmingsplan 'Laarveld 2020', die zouden kunnen leiden tot belangrijke nadelige milieueffecten. Voor de meeste milieuaspecten geldt dat er geen effecten optreden, dan wel dat deze effecten met mitigerende maatregelen worden beperkt, zodat voldaan wordt aan de geldende wet- en regelgeving.

Concluderend kan gesteld worden dat de voorgenomen ontwikkeling niet leidt tot belangrijk nadelige milieueffecten. Nader onderzoek is niet noodzakelijk en er is ook geen reden tot het uitvoeren van een m.e.r.-procedure.